

Kritik mot Socialnämnden i Lekebergs kommun för brister i utformningen av ett beslut om s.k. umgängesbegränsning

---

Beslutet i korthet: Socialnämnden fattade ett beslut om att begränsa umgänget mellan en far och en son. I beslutet uttalar JO att ett beslut om s.k. umgängesbegränsning enligt 14 § andra stycket 1 LVU ska vara tydligt. Det ska framgå av beslutet på vilket sätt som umgänget begränsas och om beslutet ska gälla tills vidare eller om det är tidsbegränsat. Vidare ska skälen för beslutet framgå. Socialnämndens beslut om umgängesbegränsning innehöll brister i samtliga dessa avseenden. Nämnden får kritik för utformningen av beslutet.

Anmälan

I en anmälan till JO klagade AA på socialtjänsten i Lekebergs kommun. Han var bl.a. missnöjd med socialtjänstens handläggning av frågor som gällde umgänge mellan honom och hans barn som vårdades med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU.

Utredning

JO tog inledningsvis del av vissa handlingar från socialförvaltningen i Lekebergs kommun. Sedan begärde JO att Socialnämnden i Lekebergs kommun skulle yttra sig över utformningen av ett beslut den 21 mars 2017 om att reglera umgänget med stöd av 14 § andra stycket 1 LVU. Yttrandet skulle bl.a. innehålla socialnämndens bedömning av beslutets utformning när det gällde tydlighet och motivering.

I ett yttrande anförde socialnämnden bl.a. följande:

Den 21 mars 2017 beslutade tf IFO-chef BB om umgängesbegränsning enligt 14 § LVU. Detta grundade sig på vad som framkom av handlingarna i det omedelbara omhändertagandet enligt 6 § LVU, 170302, samt vad som då hittills framkommit i den utredning som låg till grund för senare ansökan om vård enligt LVU. Av beslutet framgår att efter beslut om vård enligt LVU i Förvaltningsrätt, kan eventuellt umgänge organiseras på ett för barnen godtagbart sätt.

Den 3 april 2017 inkom ett överklagande om umgängesbegränsning till Socialnämnden. Av detta anser nämnden inte att det framkommer några nya

uppgifter, som förleder nämnden ändra det ursprungliga beslutet. Förvaltningsrätten fattade beslut, 170531, att avslå AA:s överklagan om umgängesbegränsningen.

Förvaltningsrätten fattade senare beslut, 170412, om att AA:s båda barn skulle beredas vård enligt 2 § LVU. AA överklagade Förvaltningsrättens beslut till Kammarrätten, som avsåg hans överklagan, 170717. AA överklagade därefter Kammarrättens beslut till Högsta förvaltningsdomstolen, som dock ej meddelade något prövningstillstånd (170818).

Barnen och modern har sedan det omedelbara omhändertagandet enligt 6 § LVU, 170302, vistats i ett skyddat boende för att få trygghet i vardagen. Så länge familjen vistades där fanns ingen möjlighet till regelbundet umgänge med fadern, då boendet då inte längre skulle vara ett skyddat boende vare sig för familjen eller övriga boende. Detta skyddade boende har därför som regel att under tiden en familj är inskriven där, inte inleda något umgänge mellan barn och motpart. Modern och barnen har numera sekretesskyddad adress på ny ort.

Socialnämndens arbetsutskott övervägde tidigare beslut om umgängesbegränsning, 170615, och beslutade att umgängesbegränsningen skulle kvarstå. AA meddelades beslutet samma dag via mail. På AA:s begäran utlämnades detta beslut skriftligt, 170711, av teamledare CC.

Modern och barnen har numera lämnat det skyddade boendet och flyttat till en egen adress där hon fått skyddad adress. 170918 upphörde LVU-vården.

Örebro tingsrätt meddelade, 170925, att modern enligt ett interimistiskt beslut beviljats ensam vårdnad och att fadern inte beviljats något umgänge med barnen. En vårdnad-, boende och umgängesutredning skall nu göras på begäran av Örebro tingsrätten.

JO begärde in Förvaltningsrätten i Karlstads dom den 31 maj 2017 i mål nr 1685-17.

AA kommenterade remissvaret och kom in med flera kompletteringar till sin anmälan.

Bedömning

Rättslig reglering

När ett barn vårdas med stöd av LVU har socialnämnden ett ansvar för att barnets behov av umgänge med föräldrar och vårdnadshavare tillgodoses så långt det är möjligt. Ofta brukar socialförvaltningen komma överens med föräldern eller vårdnadshavaren om hur umgänget ska utövas. Om det inte är möjligt att komma överens kan nämnden behöva fatta ett beslut om begränsning av umgänget enligt bestämmelsen i 14 § andra stycket 1 LVU. Enligt den bestämmelsen får socialnämnden, om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med vården, besluta hur den unges umgänge ska utövas med vårdnadshavare och med föräldrar som har umgängesrätt reglerad genom en dom eller ett beslut av en domstol eller genom ett avtal, en s.k. umgängesbegränsning. Ett sådant beslut kan överklagas hos förvaltningsrätten (41 § första stycket 3 LVU).

Enligt 11 kap. 8 § socialtjänstlagen (2001:453) ska socialnämnden i ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild tillämpa bestämmelsen i 20 § förvaltningslagen (1986:223). Enligt den bestämmelsen ska beslut

varigenom nämnden avgör ett ärende innehålla de skäl som har bestämt utgången.

Utformningen av beslutet om umgängesbegränsning

En tillförordnad chef vid förvaltningen fattade den 21 mars 2017 ett beslut om att begränsa AA:s umgänge med sin son.

Beslutet hade i aktuell del följande lydelse:

[*Sonen, JO:s anmärkning*] är sedan 2017-03-02 omhändertagen omedelbart enligt 6 § LVU, då bedömt att hans utveckling riskerar att skadas pga av det våld fadern [. . .] utsatt hans syster för. Samma datum fattades beslut om hemlighållande av vistelseort enligt 14 § LVU.

Även övervakat umgänge och telefon ingår i inskränkningen. Efter beslut om vård enligt LVU i Förvaltningsrätt kan eventuellt umgänge organiseras, på ett för [*barnet, JO:s anmärkning*] godtagbart sätt.

AA överklagade beslutet till Förvaltningsrätten i Karlstad, som i en dom den 31 maj 2017 avslog överklagandet (mål nr 1685-17).

Det är inte min uppgift att kommentera beslutet i sak. Min granskning är inriktad på nämndens utformning av beslutet.

Ett beslut om umgängesbegränsning enligt 14 § LVU ska vara tydligt. Av en redovisning i förvaltningsrättens dom framgår att nämndens beslut om umgängesbegränsning innebar att något umgänge över huvud taget inte kunde medges under tiden som barnet vistades på ett skyddat boende. Det framgår enligt min mening inte med tillräcklig tydlighet av nämndens beslut. Ett beslut får inte utformas på ett sådant sätt att det inte går att läsa ut av beslutet vad nämnden har kommit fram till. Det ska alltså framgå av beslutet på vilket sätt umgänget begränsas och om beslutet ska gälla tills vidare eller om det är tidsbegränsat. Vidare ska skälen för beslutet framgå. Nämndens beslut om umgängesbegränsning innehåller brister i samtliga dessa avseenden, och nämnden förtjänar kritik för utformningen av beslutet.

Jag utgår från att nämnden beaktar mina uttalanden och vidtar åtgärder så att beslut om umgängesbegränsning i fortsättningen utformas på ett korrekt sätt.

Nämndens möjlighet att delegera beslut om umgängesbegränsning

När det gäller möjligheten för nämnden att delegera beslut om umgängesbegränsning vill jag anföra följande:

Beslutet om umgängesbegränsning fattades i detta fall av en tillförordnad chef vid nämndens förvaltning. Jag vill i det sammanhanget göra nämnden uppmärksam på att Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) i ett avgörande har uttalat att ett beslut om att inte röja den unges vistelseort enligt 14 § andra stycket 2 LVU omfattas av delegationsförbudet i den då gällande bestämmelsen i 6 kap. 34 § 3 kommunallagen (1991:900) (se 6 kap. 38 § i kommunallagen

[2017:725]). Det innebär att beslutanderätten i sådana ärenden får delegeras till nämndens ordförande, men bara i brådskande fall (HFD 2016 ref. 74).

JO har i ett beslut uttalat att HFD:s avgörande innebär att beslut som omfattas av delegationsförbudet inte i någon situation kan delegeras till ett utskott eller till en tjänsteman vid nämndens förvaltning. HFD:s avgörande gällde beslut om att inte röja den unges vistelseort. JO har dock i ett tidigare beslut ansett att det finns omständigheter som talar för att även beslut om begränsning av umgänge är ett ärende som kan omfattas av den nämnda bestämmelsen om förbud mot delegation. (Se JO:s beslut den 21 december 2017 i ärende med dnr 7984-2016 och Kammarrätten i Göteborgs dom den 24 mars 2017 i mål nr 560-17.) Jag finner inte anledning att särskilt utreda frågan om delegation i detta ärende. Det kan dock finnas anledning för nämnden att, med beaktande av det som jag har anfört, se över delegationsordningen när det gäller beslut enligt 14 § LVU.

Övrigt

Det som AA i övrigt har anfört ger inte anledning till någon åtgärd eller något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas.